

УДК 338.242.4 : 005.591.4
JEL Classification:

АДАПТИВНІ ПРОЦЕСИ УПРАВЛІННЯ У ФОРМАТІ ІНСТИТУЦІЙНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ РОЗВИТКУ ІНТЕГРОВаних ВИРОБНИЧИХ ЛАНЦЮГІВ

МІЩУК Максим

Хмельницький національний університет
<https://orcid.org/0009-0009-9944-8123>
e-mail: mishchuk.maksym@khmnu.edu.com

В статті досліджено ключові імперативи інституційного адміністрування для стабілізації ділової активності, а також обґрунтуванні пріоритетні напрями адаптивного управління як системи протидії загрозам втрати рівноваги в сучасному просторі мережевої взаємодії для гармонізованого відтворення потенціалу інтегрованих виробничих ланцюгів як основи для відновлення економіки України.

Визначено особливості інституційного адміністрування, як експертної системи економічної взаємодії, яка задає пріоритети, орієнтири та імперативи для всіх учасників ланцюга - держави, бізнесу, громадськості, фінансових інститутів. Запропоновано системний підхід щодо налаштування адаптивних процесів управління в форматі інституційного адміністрування потенціалу інтегрованих виробничих ланцюгів через базові взаємопов'язані елементи. Обґрунтовано доцільність розробки адаптивних нормативно-правових засад, які виступають сучасним аналогом інституційних алгоритмів. Такі конструкції дозволяють синхронізувати потоки ресурсів і капіталу між різними партнерами, забезпечуючи стійкість усього ланцюга до зовнішніх шоків через чітку регламентацію взаємодії та спрямоване на три ключові вектори: відбудова інфраструктури, стимулювання попиту на житло та фіскальні пільги для виробників. Окреслено перспективи впровадження нормативно-правових монад інституційного адміністрування.

Ключові слова: інституційне адміністрування, складові інституційного середовища, адаптивне управління, будівельний бізнес, потенціал інтегрованих виробничих ланцюгів, формальні та неформальні інституції.

<https://doi.org/10.31891/mdes/2026-20-2>

This is an Open Access article distributed under the terms of the [Creative Commons CC-BY 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

Стаття надійшла до редакції / Received 19.03.2026
Прийнята до друку / Accepted 22.04.2026
Опубліковано / Published 30.04.2026

© Міщук Максим

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Інституційне адміністрування посідає важливе місце у фундаментальному механізмі координації та регулювання динамічних процесів функціонування інтегрованих виробничих ланцюгів, оскільки дозволяє виявити та інсталювати взаємозв'язок між економічними алгоритмами та логікою нормативно-правового регламенту, за якими діють суб'єкти господарювання. Його вихідна ідея полягає в тому, що ефективність економічної діяльності залежить не лише від ресурсного потенціалу чи рівня технологічного розвитку, а насамперед від інституційного середовища - комплексу формальних і неформальних норм, які формують стимули, обмеження та поведінкові орієнтири для агентів ринку. Інституційне адміністрування формалізує правове поле, в якому діють інтегровані нормативно-правові монади через розробку типових контрактів та регламентів взаємодії; встановлення стандартів якості та сертифікації, що є обов'язковими для кожного сегменту ланцюга (від постачальника сировини до кінцевого споживача); захист прав власності та інтелектуальних активів у межах спільної діяльності. Крім того, інституційні органи (як державні, так і галузеві асоціації) можуть виступати каталізаторами розвитку інтегрованих виробничих ланцюгів за рахунок унікального доступу до пільгового кредитування для учасників інтегрованого ланцюга, а також до прогресивних податкових інструментів, що стимулюють ділову активність з високою доданою вартістю.

Інституційне адміністрування є багаторівневою та багатокомпонентною системою, у якій взаємодіють політичні, правові, економічні, соціальні, культурні та інформаційно-цифрові елементи. Саме їхня узгодженість, стабільність і ефективність визначають можливості інтегрованих виробничих ланцюгів до інноваційного розвитку, підвищення операційної ефективності та примноження конкурентних переваг на внутрішньому й зовнішньому ринках. За своєю суттю інституційне адміністрування виконує роль експерта економічної взаємодії, який задає пріоритети, орієнтири та імперативи для всіх учасників ланцюга - держави, бізнесу, громадськості, фінансових інститутів. Науковці зазначають, що якість інституційного адміністрування є головним системним фактором забезпечення операційної ефективності та інноваційності, адже від нього залежить рівень довіри в економіці, ефективність розподілу ресурсів у інтегрованому виробничому ланцюгу,

здатність до залучення інвестицій і розвиток підприємницької ініціативи [1]. Саме інституційне адміністрування забезпечує життєздатність ланцюга за рахунок створення механізмів швидкого реагування на зовнішні шоки у вигляді економічних криз чи розриву логістичних шляхів та впровадження цифрових інструментів адміністрування, таких як ERP-систем, блокчейн-моніторингу поставок.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Методологічною основою дослідження обрано положення інституційної та неоінституційної теорій, згідно з якими ланцюги доданої вартості є не лише функцією ресурсів, а передусім – інститутів, що визначають характер розподілу ресурсів, витрат і винагород. Вагомий внесок у розробку концептуального підґрунтя зробили Д. Норт [2], О. Вільямсон [3], Т. Веблен [4] Д. Коммонс [5], С. Мицок, [8], О. Болотна [9], Г. Хелмке та С. Левітський [18]. Їхні підходи дозволяють осмислити інституційне середовище не лише як нормативну конструкцію, а як динамічну екосистему, що відображає історично сформований баланс політичних, економічних та соціальних важелів впливу на процеси адміністрування розвитку ланцюгів вартості.

Класики інституціональної теорії - Норт Д., Вільямсон О., Веблен Т., Коммонс Д. - визначають інститути як формальні й неформальні обмеження, що структурують взаємодію між економічними агентами, забезпечуючи передбачуваність та зниження невизначеності в економічному середовищі. Формальні інститути охоплюють закони, нормативно-правові акти, регуляції, які визначають межі дозволеного, гарантують дотримання контрактів і захист прав власності. Неформальні інститути, у свою чергу, відображають культурні традиції, соціальні норми, моральні цінності та довіру, які впливають на стабільність суспільних відносин і створюють морально-психологічні засади для економічної активності [6].

Українські науковці також акцентують на важливості інституційної складової у формуванні системи управління у суб'єктів мережевої економіки [7]. Мицок С. розглядає інституційні модулі у менеджменті як інтегрований механізм координації інтересів держави, бізнесу та суспільства, що забезпечує економічну стабільність і розвиток [8]. О. Болотна вказує, що ефективність формальних інститутів можлива лише за наявності високої культури довіри, соціальної відповідальності та партнерства [9].

ВИДІЛЕННЯ НЕВИРШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ, КОТРИМ ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ СТАТТЯ

До нагальних проблем, які потребують комплексного вирішення відноситься питання впровадження адаптивних інструментів у систему управління у форматі інституційного адміністрування мережевого середовища, які поєднують правову стабільність, цифрову прозорість, підтримку інновацій та соціальну відповідальність бізнесу. Реалізація зазначених напрямів сприятиме створенню паритетного середовища розвитку, де підприємства діятимуть у рівних умовах, а держава виконуватиме функцію стратегічного партнера, забезпечуючи сталість економічного розвитку, інтеграцію до європейського ринку та зміцнення міжнародного іміджу України як надійного середовища для бізнесу. За умов розбудови інтегрованих виробничих ланцюгів інституційні алгоритми трансформуються у механізми між суб'єктної координації та забезпечать безперерйну взаємодію між ланками створення вартості через уніфікацію стандартів та цифрову інтеграцію бізнес-процесів, що дозволяє капіталізувати додану вартість на кожному етапі виробничого циклу.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Мета статті – ідентифікувати ключові імперативи інституційного адміністрування для стабілізації ділової активності, а також обґрунтувати пріоритетні напрями адаптивного управління як системи протидії загрозам втрати рівноваги в сучасному просторі мережевої взаємодії, що набувають критичного значення для гармонізованого відтворення потенціалу інтегрованих виробничих ланцюгів як основи для відновлення економіки України.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Сучасні умови функціонування будівельної галузі в Україні характеризуються надзвичайною напругою, спричиненою воєнними діями, дестабілізацією ринкової інфраструктури та зростанням невизначеності. У набутих обставинах особливого значення набуває адаптація систем менеджменту до кризових викликів, що передбачає впровадження дієвих інструментів

антикризового реагування галузі у вигляді побудови інтеграційних виробничих ланцюгів. Зокрема, поглиблюється значущість питання і через динаміку глобальних та локальних трансформацій, що значно впливає на формування управлінських підходів в інституційному середовищі.

Розвиток інтегрованих виробничих ланцюгів вимагає переходу до протоколів наскрізного управління в форматі інституційного адміністрування. Ці алгоритми стають фундаментом для побудови єдиного інформаційного простору, де інтегроване планування та контроль виробництва базуються на спільних регламентах, що об'єднують постачальників, виробників та ринкових операторів у цілісну екосистему інституційної економіки.

У сучасній інституційній економіці сформувалося кілька методологічних підходів до інтерпретації екосистем інституційного середовища. Неоінституційний підхід зосереджується на взаємозв'язку між ефективністю інститутів та рівнем капіталізації доданої вартості. Еволюційний підхід розглядає інститути як динамічні структури, які змінюються під впливом технологічних і соціокультурних факторів. Системний підхід трактує інституційне середовище як складову єдиної соціально-економічної системи, що забезпечує узгодження інтересів держави, бізнесу та суспільства в процедурах та показниках інституційного адміністрування.

Налаштування адаптивних процесів управління в форматі інституційного адміністрування потенціалу інтегрованих виробничих ланцюгів реалізується через п'ять основних взаємопов'язаних складових інституційного середовища та представлено у таблиці 1.

Таблиця 1.

Взаємозв'язок елементів адміністрування та ракурсів адаптивних процесів у вимірах інституційного середовища

Елементи інституційного адміністрування	Ракурс адаптивних процесів у вимірах інституційного середовища	Складові інституційного середовища
Нормативно-правові засади інституційного адміністрування	Юридичні рамки функціонування бізнесу, забезпечує захист прав власності, регулює конкурентні відносини та визначає межі державного втручання в економіку. Основу становлять законодавчі акти, які встановлюють правила ведення господарської діяльності, гарантують справедливую конкуренцію та прозорість ринку	До них належать, зокрема, Закони України «Про захист економічної конкуренції», «Про інвестиційну діяльність», «Про державну підтримку інноваційної діяльності», «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва»
Економічні показники інституційного адміністрування	Показники ринку капіталу, праці, товарів і послуг, параметри фінансових установ, біржової та банківської інфраструктури, а також параметри державної підтримки бізнесу	Вони забезпечують оцінку обігу фінансових ресурсів, інвестицій, технологій, робочої сили, а також сприяють формуванню конкурентного середовища
Політичні імперативи інституційного адміністрування	Моделі взаємодії між державою та бізнесом, ефективності управління, прозорість ухвалення рішень і здатність держави забезпечувати баланс між економічною свободою та суспільними інтересами	Політичні інститути охоплюють систему державного управління, антикорупційні механізми, механізми децентралізації та державні програми підтримки бізнесу
Соціальні та культурні пріоритети інституційного адміністрування	Рівень соціального капіталу, довіри, професійної етики, корпоративної культури та взаємної відповідальності між бізнесом і суспільством	Саме неформальні інститути - традиції, норми поведінки, моральні стандарти - забезпечують стійкість економічних відносин і визначають репутаційну складову конкурентоспроможності
Інформаційно-цифрові ресурси інституційного адміністрування	Цифрові платформи, державні реєстри, системи відкритих даних і електронного урядування, які забезпечують прозорість, доступність інформації та капіталізацію доданої вартості	Серед ключових українських цифрових інструментів варто назвати Застосунок «Прозоре будівництво», 3DEXPERIENCE (Dassault Systèmes), eData, Diia.Бізнес, Єдиний державний реєстр юридичних осіб тощо

Взаємодія наведених інститутів формує інституційну архітектуру адміністрування інтегрованих виробничих ланцюгів, яка визначає рівень прозорості ринку, ефективність регуляторних процесів, доступ до фінансових і ресурсних потоків, а також здатність бізнесу адаптуватися до глобальних викликів. Таким чином, чим узгодженіше функціонують нормативно-правові, економічні, політичні, соціальні та цифрові елементи інституційного адміністрування, тим стабільніше розвивається підприємницьке середовище, тим вищим є рівень довіри в економіці, а отже - і потенціал інтегрованих виробничих ланцюгів у будівельній галузі.

Інтегровані виробничі ланцюги потребують розробки адаптивних нормативно-правових засад, які виступають сучасним аналогом інституційних алгоритмів. Такі конструкції дозволяють синхронізувати потоки ресурсів і капіталу між різними партнерами, забезпечуючи стійкість усього ланцюга до зовнішніх шоків через чітку регламентацію взаємодії. Сучасне законодавство України у сфері підтримки будівельного бізнесу, що формує нормативно-правові засади інституційного адміністрування, спрямоване на три ключові вектори: відбудова інфраструктури, стимулювання попиту на житло та фіскальні пільги для виробників. Змістовне наповнення цієї складової представлено у таблиці 2.

Таблиця 2

Вектори підтримки будівельного бізнесу у правових категоріях та інструменти інституційного адміністрування потенціалу інтегрованих виробничих ланцюгів

Правові регламенти інституційного адміністрування	Прикладні інструменти
1 Відбудова інфраструктури	
1.1 Грантова підтримка та інвестиційні фонди [10,11]	
Національна установа розвитку (НУР)	Створена наприкінці 2025 року державна банківська структура, що фінансує відновлення бізнесу, зокрема надає пільгові кредити на релокацію та відбудову виробничих потужностей будівельних матеріалів.
Ukraine Investment Framework	Програма в межах Ukraine Facility, що надає гарантії для приватних інвестицій у критичну інфраструктуру та житловий сектор.
1.2 Спрощення регуляторного середовища [12,13,14]	
ЄДЕССБ (Цифровізація)	Законодавство 2025 року остаточно закріпило перехід усіх дозвільних процедур у цифру. Це мінімізує корупційні ризики та пришвидшує отримання дозволів на будівництво.
Страховання військових ризиків	Ухвалено нормативні акти, що дозволяють залучати міжнародне страхування (через MIGA або національні агенції) для об'єктів будівництва, що важливо для залучення іноземних інвесторів.
Енергонезалежність	Постанова КМУ №1330 (актуальна на 2025 рік) врегулювала процедуру швидкого будівництва та розміщення електрогенеруючих установок, що дозволяє будівельним компаніям оперативніше створювати автономні енерговузли на об'єктах.
2. Стимулювання попиту на житло [15]	
Державні програми стимулювання попиту: «Оселя» (оновлена у 2025)	Програма доступного іпотечного кредитування. З 2025 року пільгова ставка на перші 10 років становить 3% або 7%, а для молоді (до 25 років) початковий внесок знижено до 10%. Це стимулює девелоперів переходити на акредитацію об'єктів на етапі будівництва.
Державні програми стимулювання попиту: «Відновлення»	Законодавство закріпило використання сертифікатів за знижене майно для купівлі житла на первинному ринку. Це створює стабільний потік інвестицій у нові будівельні проєкти.
3. Податкові та митні пільги [16,17]	
Компенсація вартості обладнання	З 2025 року діє політика «Зроблено в Україні», за якою підприємства можуть отримати компенсацію 15% вартості придбаного будівельного та спеціального обладнання українського виробництва.
Звільнення від податку на нерухомість	Відповідно до змін у Податковому кодексі, об'єкти нежитлової нерухомості (склади, цехи), що перебувають у процесі реконструкції або капітального ремонту через бойові дії, звільняються від оподаткування.
Пільги для прифронтових регіонів	З 2025 року для таких регіонів, як Запорізька чи Харківська області, суми мікрогрантів на розвиток бізнесу (зокрема будівельного) збільшено (наприклад, до 500 тис. грн за умови створення робочих місць).

В умовах активізації процесів інтеграції та глобалізації деякі дослідники зробили спроби формалізувати критерії ідентифікації неформальних інституцій, які визначають латентні адаптивні процеси у формуванні моделі управління потенціалом інтегрованих виробничих ланцюгів. Г. Хелмке і С. Левітський пропонують поділ неформальних інституцій на чотири види, який базується на двох критеріях. «Перший критерій враховує те, наскільки відрізняються результати діяльності певних взаємопов'язаних формальних та неформальних інститутів (конвергентні – сутнісно однакові результати, дивергентні – протилежні результати), а другий – ефективність відповідних формальних інститутів, яка відображає ступінь дотримання зафіксованих на папері правил і процедур» [18, с. 728].

Відповідно до означених критеріїв, ці вчені виділяють такі види неформальних інституцій:

– комплементарні (додаткові). Вони співіснують та навіть кооперуються з формальними інститутами для досягнення більшої ефективності результатів ведення політики (правові неформальні звичаї, неформальна освіта, неформальна культура і соціальні норми);

– адаптивні (акомодативні). Вони за своєю суттю суперечать духу, але не букві писаного закону (блат, неформальні консультації щодо узгодження законодавчих дій, групові домовленості та ін.);

– заміщувальні (субститутні). Вони існують у слабо інституціоналізованому середовищі слабкої державної влади, але сприяють досягненню результатів ведення політики, що зробити формальні інститути виявилися неспроможними («джентльменські угоди», громадський контроль, громадські дружини самооборони, волонтерський рух й ін.);

– конкуруючі. Вони виникають в умовах систематичного недотримання неефективних норм формальних інституцій і структурують поведінку політичних діячів таким чином, щоб вони були змушені дотримуватися встановлених неформальних правил, фактично опинившись перед загрозою покарання за чітке дотримання законів (корупція, клієнтелізм, патрімоніалізм, існування кланових відносин) [18, с. 730].

Певний інтерес викликає підхід до здійснення класифікації неформальних інституцій, який застосовують професори економіки та філософії П. Й. Беттке, К. Коїл і П. Лісон. Особливість їхнього поділу полягає у тому, що враховуються, з одного боку, стадії легітимності інституцій, а з іншого, – стадії переходу від неформального до формального характеру. Ці науковці виділяють чотири еволюційні етапи неформальних інституцій, а саме:

– первісні неформальні інститути – неформальні інституції, вбудовані в культуру, традиції, релігію тощо (їхня легітимність висока);

– ендогенні (формальні) інститути – інституції, що виникли з існуючих неформальних інституцій (їхня легітимність підвищена);

– екзогенні (імпортовані) (не)формальні інститути – інституції, адаптовані до існуючої культури (їхня легітимність нормальна);

– впроваджені іноземні екзогенні інститути (імпортовані формальні інститути) – інституції, що суперечать існуючій культурі (їхня легітимність мала) [19, с. 331–358]. Залежно від співвідношення формальних і неформальних норм у суспільстві існують різні форми взаємодії інституцій у динаміці.

Зокрема, О. В. Стрижак на основі аналізу різних літературних джерел у своїх наукових працях узагальнює такі основні типи взаємодії формальних і неформальних інституцій: формальні інститути вводяться на основі наявних у суспільстві неформальних правил, звичок, традицій тощо, тобто неформальні правила формалізуються; формальні інститути перешкоджають нормальному функціонуванню, але не змінюють неформальні інститути, тобто неформальні інститути існують, але виконують другорядну роль у суспільстві; формальні правила вступають у пряму суперечність з неформальними; формальні правила створюються для протидії наявним неформальним нормам та мають сприяти формуванню оновлених неформальних інститутів; д) формальні й неформальні інститути існують паралельно, тобто неформальні норми заповнюють інституціональні лакуни, які не регулюються наявними формальними нормами; неформальні правила, які виникають, сприяють реалізації формальних правил, доповнюючи і продовжуючи їх; неформальні правила витісняють формальні, якщо дотримання останніх зумовлює здійснення невиправданих витрат в їхніх суб'єктів, не даючи відчутних переваг ні державі, ні безпосередньо гарантам цих правил; ж) формальні правила «приспосовуються» до неформальних, змінюючись під впливом суспільства чи вимог часу [20, с. 22].

Інституційне середовище є ключовим детермінантом адаптивної системи управління потенціалом інтегрованих виробничих ланцюгів. Воно виконує кілька важливих функцій у механізмі інституційного адміністрування:

формує стимули до інновацій і підприємництва через створення стабільних і зрозумілих пріоритетів адаптивного управління;

визначає рівень транзакційних витрат, що пов'язані із пошуком інформації, укладанням контрактів, контролем і виконанням угод. Чим більша прозорість і стабільність інституцій, тим нижчі ці витрати, а отже, вища ефективність системи адаптивного управління;

інституційне середовище гарантує стабільність прав власності, що створює базу для довгострокових інвестицій і стратегічного адаптивного управління, впливає на рівень конкуренції, встановлюючи рівні умови для всіх агентів інтегрованого виробничого ланцюга;

забезпечення суспільної довіри до державних, фінансових та судових інститутів, без якої неможливе ефективне функціонування системи адаптивного управління потенціалом інтегрованих виробничих ланцюгів.

Адаптивні процеси управління на основі впровадження нормативно-правових монад інституційного адміністрування значно підвищує гнучкість і стійкість інтегрованих виробничих ланцюгів, що є вирішальними рисами в сучасному швидкоплинному діловому світі. Гнучкість досягається завдяки ітеративному процесу, який дозволяє менеджменту коригувати свої плани та пріоритети в міру надходження нової інформації. Це означає, що замість того, щоб бути обмеженими жорстким графіком, менеджмент може ефективно реагувати на несподівані виклики та можливості. Стійкість формується завдяки регулярному зворотному зв'язку, де постійна взаємодія із зацікавленими сторонами гарантує, що проекти залишаються у відповідності до поточних потреб та цілей. Такий підхід активного адаптивного управління не лише зменшує ризики, але й сприяє створенню середовища, в якому зміни розглядаються як можливість, а не як загроза. Передбачаючи та адаптуючись до змін у інтегрованих виробничих ланцюгах, команди менеджменту можуть зберігати динаміку та фокус, навіть коли стикаються з невдачами. Зрештою, така гнучкість і стійкість дозволяють менеджменту інтегрованих виробничих ланцюгів надавати більш релевантні та своєчасні рішення, підвищуючи загальний успіх операційної діяльності та задоволеність зацікавлених сторін.

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Для України питання розвитку інституційного середовища має стратегічне значення в контексті капіталізації потенціалу мережевих структур, особливо в умовах війни, післявоєнного відновлення та євроінтеграційних процесів [21, с. 104]. Йдеться про необхідність забезпечення стабільності правової системи, боротьби з корупцією, дерегуляції, прозорості державного управління, створення сприятливого бізнес-клімату та розвитку цифрових інститутів. За цих умов, зростання капіталізації інтегрованих виробничих ланцюгів є похідною від якості інституційного адміністрування. Ефективні, узгоджені й передбачувані інституційні стандарти формують довіру, знижують ризики господарської діяльності, стимулюють інновації та створюють основу для стратегічного розвитку мережевого формату бізнесу. В свою чергу, адаптивна модель управління потенціалом інтегрованих виробничих ланцюгів у вимірах інституційних імперативів визначають економічну стабільність, операційну ефективність і готовність економіки країни до інтеграції у глобальний економічний простір.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Чорнодід І. С. Інституціональний інструментарій забезпечення конкурентоспроможності країни. Інвестиції: практика та досвід. 2015. № 19. С. 34–38.
2. North D.C. Institutions, Institutional Change and Economic Performance. Cambridge :Cambridge University Press, 1990. 152 p
3. Williamson, Oliver E. The economic institutions of capitalism : firms, markets, relational contracting. URL: <https://archive.org/details/economicinstitut0000will>
4. Veblen T. Why Is Economics Not An Evolutionary Science? Quarterly Journal of Economics. July. 1898. P. 389.
5. Commons J. Institutional Economics / J. Commons // American Economic Review. – Vol. 21. – P. 648–657.
6. Обушна Н. І. Особливості категоріального апарату інституціональної теорії у площині державного управління. Менеджер. 2016. № 1. С. 40–48.
7. Гладій І. Й. Міжнародні виробничі мережі в Європі : монографія / І. Й. Гладій, І. Я. Зварич. – Тернопіль : Економічна думка, 2011. – 292 с.
8. Мицюк С. В. Інституціональні заходи зростання конкурентоспроможності: проблеми та перспективи. Actual Problems of International Relations. 2009. Т. 2, № 87. С. 112–120.
9. Болотна О. Зовнішнє середовище як фактор конкурентоспроможності підприємства. Економічний аналіз. 2013. Т. 12, № 3. С. 48–51.
10. Мінфін та ЄІВ обговорили проекти з підтримки державних підприємств. URL: https://www.mof.gov.ua/uk/news/the_ministry_of_finance_and_the_eib_discussed_projects_to_support_state-owned_enterprises-5646
11. Мінвідновлення впроваджуватиме другий компонент програми допомоги ЄС «Ukraine Facility». URL: <https://mindev.gov.ua/news/35735-minvidnovlennia-vprovadzuvatime-drugii-komponent-programi-dopomogi-jes-ukraine-facility>

12. В Україні змінюють правила будівництва для зниження корупції. URL: <https://news.novyny.live/v-ukrayini-zminiuiut-pravila-budivnitstva-dlia-znizhennia-koruptsiyi-322355.html>
13. Ухвалений закон про страхування інвестицій від воєнних і політичних ризиків сприятиме залученню внутрішніх інвесторів та забезпечить підтримку української економіки. URL: <https://me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=aac41e06-4dc9-42a3-a75f-26f47060fcef&title=UkhvaleniiZakonPro>
14. Уряд спростив процедури відновлення об'єктів електро- і газотранспортної інфраструктури. URL: <https://www.mev.gov.ua/novyna/uryad-sprostyv-protsedury-vidnovlennya-obyektiv-elektro-i-hazotransportnoyi-infrastruktury>
15. Понад 2300 українців отримали житло у 2025 році завдяки державним програмам пільгового кредитування. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/ponad-2300-ukraintsiv-otrymaly-zhytlo-u-2025-rotsi-zavdiaky-derzhavnym-prohramam-pilhovoho-kredytuvannia>
16. Податковий кодекс України: Закон України від 2 груд. 2010р. № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
17. Митний кодекс України: Закон України від 13.03.2012 № 4495-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
18. Helmke G., Levitsky S. Informal Institutions and Comparative Politics: A Research Agenda. American Political Science Association. Vol. 2. No. 4. 2004. P. 725-740. DOI: <https://doi.org/10.1017/S1537592704040472>
19. Boettke P., Coyne C., Leeson P. Institutional Stickiness and the New Development Economics. American Journal of Economics and Sociology. 2008. No. 67. P. 331-358. DOI: <https://doi.org/10.1111/j.1536-7150.2008.00573.x>
20. Стрижак О. О. Дихотомія формальних та неформальних інститутів. Економіка і суспільство. 2016. № 5. С. 19-25.
21. Михайленко Н. А. Інтеграція виробничого ланцюга – сучасна особливість структури світових товарних ринків / Н. А. Михайленко // Маркетинг і менеджмент інновацій. 2013. № 3. С. 103-106.

REFERENCES:

1. Chornodid I. S. Instytutsionalnyi instrumentarii zabezpechennia konkurentospromozhnosti krainy. Investytsii: praktyka ta dosvid. 2015. № 19. S. 34-38.
2. North D.C. Institutions, Institutional Change and Economic Performance. Cambridge :Cambridge University Press, 1990. 152 p
3. Williamson, Oliver E. The economic institutions of capitalism : firms, markets, relational contracting. URL: <https://archive.org/details/economicinstitut0000will>
4. Veblen T. Why Is Economics Not An Evolutionary Science? Quarterly Journal of Economics. July. 1898. P. 389.
5. Commons J. Institutional Economics / J. Commons // American Economic Review. – Vol. 21. – P. 648-657.
6. Obushna N. I. Osoblyvosti katehorialnoho aparatu instytutsionalnoi teorii u ploshchyni derzhavnoho upravlinnia. Menedzher. 2016. № 1. S. 40-48.
7. Hladii I. Y. Mizhnarodni vyrobnychi merezhi v Yevropi : monohrafiia / I. Y. Hladii, I. Ya. Zvarych. – Ternopil : Ekonomichna dumka, 2011. – 292 s.
8. Mytsiuk S. V. Instytutsionalni zakhody zrostantnia konkurentospromozhnosti: problemy ta perspektyvy. Actual Problems of International Relations. 2009. T. 2, № 87. S. 112-120.
9. Bolotna O. Zovnishnie seredovyshe yak faktor konkurentospromozhnosti pidpriemstva. Ekonomichnyi analiz. 2013. T. 12, № 3. S. 48-51.
10. Minfin ta YeB obhovoryly proieky z pidtrymky derzhavnykh pidpriemstv. URL: https://www.mof.gov.ua/uk/news/the_ministry_of_finance_and_the_eib_discussed_projects_to_support_state-owned_enterprises-5646
11. Minvidnovlennia vprovadzhuvatyme druhyi komponent prohramy dopomohy YeS «Ukraine Facility». URL: <https://mindev.gov.ua/news/35735-minvidnovlennia-vprovadzuvatime-drugii-komponent-programi-dopomogi-jes-ukraine-facility>
12. V Ukraini zminiuiut pravyla budivnytstva dlia znyzhennia koruptsii. URL: <https://news.novyny.live/v-ukrayini-zminiuiut-pravila-budivnitstva-dlia-znizhennia-koruptsiyi-322355.html>
13. Ukhvalenyi zakon pro strakhuvannia investytsii vid voiennykh i politychnykh ryzykiv spriyatyme zaluchenniu vnutrishnykh investoriv ta zabezpechyt pidtrymku ukrainskoi ekonomiky. URL: <https://me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=aac41e06-4dc9-42a3-a75f-26f47060fcef&title=UkhvaleniiZakonPro>
14. Uriad sprostyv protsedury vidnovlennia obektiv elektro- i hazotransportnoi infrastruktury. URL: <https://www.mev.gov.ua/novyna/uryad-sprostyv-protsedury-vidnovlennya-obyektiv-elektro-i-hazotransportnoyi-infrastruktury>
15. Pонад 2300 ukrainsiv otrymaly zhytlo u 2025 rotsi zavdiaky derzhavnym prohramam pilhovoho kredytuvannia. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/ponad-2300-ukraintsiv-otrymaly-zhytlo-u-2025-rotsi-zavdiaky-derzhavnym-prohramam-pilhovoho-kredytuvannia>
16. Podatkovi kodeks Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 2 hrud. 2010r. № 2755-VI. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>

17. Mytnyi kodeks Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 13.03.2012 № 4495-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>

18. Helmke G., Levitsky S. Informal Institutions and Comparative Politics: A Research Agenda. American Political Science Association. Vol. 2. No. 4. 2004. P. 725–740. DOI: <https://doi.org/10.1017/S1537592704040472>

19. Boettke P., Coyne C., Leeson P. Institutional Stickiness and the New Development Economics. American Journal of Economics and Sociology. 2008. No. 67. P. 331–358. DOI: <https://doi.org/10.1111/j.1536-7150.2008.00573.x>

20. Stryzhak O. O. Dykhotomiia formalnykh ta neformalnykh instytutiv. Ekonomika i suspilstvo. 2016. № 5. S. 19–25.

21. Mykhailenko N. A. Intehratsiia vyrobnychoho lantsiuha – suchasna osoblyvist struktury svitovykh tovarnykh rynkiv / N. A. Mykhailenko // Marketynh i menedzhment innovatsii. 2013. № 3. S. 103–106.

ADAPTIVE MANAGEMENT PROCESSES IN THE FORMAT OF INSTITUTIONAL ADMINISTRATION OF THE DEVELOPMENT OF INTEGRATED PRODUCTION CHAINS

MISHCHUK Maxim

Khmelnytskyi National University

The article examines the key imperatives of institutional administration for stabilizing business activity, as well as substantiates the priority areas of adaptive management as a system for countering threats of loss of balance in the modern space of network interaction for the harmonized reproduction of the potential of integrated production chains as the basis for the restoration of the Ukrainian economy.

The features of institutional administration as an expert system of economic interaction, which sets priorities, guidelines and imperatives for all participants in the chain - the state, business, the public, financial institutions, are determined. A systematic approach to setting up adaptive management processes in the format of institutional administration of the potential of integrated production chains through basic interconnected elements is proposed. The feasibility of developing adaptive regulatory and legal frameworks, which act as a modern analogue of institutional algorithms, is substantiated. Such structures allow synchronizing the flows of resources and capital between different partners, ensuring the stability of the entire chain to external shocks through clear regulation of interaction and aimed at three key vectors: infrastructure reconstruction, stimulation of demand for housing and fiscal benefits for producers. The prospects for the implementation of regulatory and legal monads of institutional administration are outlined.

Keywords: institutional administration, components of the institutional environment, adaptive management, construction business, potential of integrated production chains, formal and informal institutions